

ОСОБЛИВОСТІ МІФОЛОГІЧНОГО РЕАЛІЗМУ У ТВОРЧОСТІ ТОНІ МОРРИСОН

Статтю присвячено вивченню особливостей міфологічного характеру реалізму у творах Тоні Моррісон. Зроблено спробу визначити суспільно-культурологічну основу реалізму в романах письменниці.

Загальновідомим є факт, що афро-американська література є невід'ємною складовою, одним з найколеритніших проявів американської літератури, багатокультурної за своїм походженням, ідеями, стилями, перспективами.

Проблема пошуку самовираження, ідентифікації та спільності, яка порушується митцями етнічних та расових груп, знаходить відгук у читачів світової спільноти. Афро-американська література пропонує свіжий літературний погляд, новий підхід до розуміння та вирішення віковичних та болючих проблем, зосереджена на вивченні саме тих проблем, які є загальнолюдським або й глобальним лихом.

Найвидатнішою афро-американською письменницею ХХ ст., чия творчість викликає захоплення, є Тоні Моррісон, лауреат Нобелівської премії за 1993 р. Т. Моррісон – майстер витонченої прози, поетичної та високої і водночас розмовно-жаргонної.

Предметом статті є розгляд романів Т. Моррісон з метою вивчення специфіки її творчої манери у контексті аналізу літературного феномена міфологічного реалізму та спроби окреслення особливостей і природи реалізму в романах письменниці.

"Гадаєш, чорне – це один колір? А от і ні! Їх п'ять або шість. Один чорний – шовковистий з виду; інший – як вовна. Третій – порожній, ніякий... і вони рухаються, весь час міняються місцями" [1: 49]. Це враження тітки Пілат про тони та відтінки кольору сприймається як авторська концепція та програма багатозначності роману. Т. Моррісон вирізняє п'ять станів літератури американських негрів: від "полум'я протесту" через пошук власної індивідуальності, дослідження національної культури та оволодіння майстерністю більш широкого розуміння світу.

Спектр характерів, зв'язків, багатобарвність традицій, побуту, звичаїв, психології темношкірих також вражає багатством барв і відтінків, які разом виявляють та підкреслюють загальнолюдську природу конфліктів і відносин. Натуралістична проза легко змінюється натхненно поетичними пасажами. А народні легенди, повір'я, казки створюють неповторний колорит.

Роман "Пісня Соломона" [1] відкривається дивовижною сценою, коли чоловік збирається злетіти з даху на своїх блакитних крилах. Натовп сподівається побачити диво дивне. У цей час з'являється на світ Мейкон Помер. Герою роману доведеться пройти складний шлях духовної змужнілості, який приведе його в нікуди. Це роман-сага вражаючої глибини, різнобарвності та узагальнення. Стародавнє мистецтво оповіді реалістично висвітлює невидимі та незбагненні таємничі аспекти людського життя.

Історія сім'ї негрів з Мічигана почалася зі страшної плутанини. Після Громадянської війни (1865 р.) дід героя, тоді ще підліток, записувався у Бюро реєстрації звільнених негрів. Його спитали, де він народився. Від відповів: "Мейкон". Хто його батько? Він помер. Янки нападпитку сплутав усе на світі, і в документах з'явилося ім'я "Мейкон Помер" (Dead). Це страшне ім'я перейшло до сина, тепер до онука. Хоч у побуті онука звали Молокососом.

І родове ім'я, і прізвище героя значущі. Вони обидва є джерелом багатих символічних мотивів роману. Перше втілює нікчемне, спустошене життя сім'ї, пронизане взаємною ворожнечею, їх духовну та фізичну мертовність як прокляття клану Померів. Молокосос живе наче для того, щоб виправдати своє прізвище – легко, бездумно, мляво, почувавши себе "помийним відром", куди зливається взаємна ненависть близьких йому людей. Свій інфантилізм від починає відчувати у 60-і роки ХХ ст., коли расовий конфлікт набув апогею в країні. Ідейна концепція роману сфокусована у 6-й главі роману. Публіцистично гостро відтворено картину расового пригнічення, наруги над неграми. Найкращий друг Молокососа Гітара – активний борець та член революційної організації негрів. Та Молокосос не має бажання турбувати себе тим, що гинуть невинні люди. Він свариться з Гітарою, бо расові проблеми остогидли йому. Хоч він відчуває, що життя його безцільне та безглузде.

У соціальних питаннях він повний профан. Але все ж розвиток подій 60-х та палкі суперечки з Гітарою викликали у Молокососа бажання вистрибнути зі звичайного кола, пожити самотійно і вільно, відшукати своє коріння, дізнатися своє справжнє ім'я. Пошуки привели його до селища, звідки походив його дід. Тут усі були Соломони та Соломонові (вся книга пронизана біблійською символікою у своєрідному афро-американському фольклорному осмисленні). Образ "літаючого африканця" теж бере свій початок з Соломонової "Пісні над Піснями" [2]. Поїздка Молокососа за маршрутом, яким його предки йшли на Північ (до свободи) – це подорож у минуле, у міф. Це осмислення себе через історію, а історії – через легенду. Легенда у формі дитячої співаночки розповідає про Соломона, який мав купу дітей (21) з Риною, своєю дружиною. Потім він вирішив полетіти чи то до Африки, чи то ще куди. Він "кружляв, кружляв і торкнувся сонця". Прямо з бавовняного поля від підхопив свого найменшого сина Джейка, але випустив його. Та хлопчика підхопила індіанка, а потім її дочка. Співуча Пташка покохала його. А з Рининою ущелини й досі чути вночі плач збожевілої жінки: "О Соломоне, не покидай мене тут..." [1: 326].

Сумна, хоч і нехитра легенда викликала у Молокососа спогади про щось забуте, але таке рідне, і він намагається звести разом імена, факти, події, відчуття, які тривожно ярили його душу. Всі сімейні чвари стали без-

глуздими та необачними. Молокосос ладен був вибачити усіх-усіх, навіть батька, котрий понівечив йому життя своїм користолобством. Дотик до витоків своїх, нові почуття та усвідомлення своєї нікчемності допомогли Молокососу зрозуміти, що головне – це бути потрібним, уміння рятувати. Молокосос розпрямляється і кличе свого давнього друга Гітару: "Тобі потрібне моє життя? Ось Я!" Він стрибає, відривається від землі і "швидкий та яскравий, як падаюча зірка, він летів до Гітари, і байдуже хто з них випустив дух у смертельних обіймах брата". Бо він знав, що селяни знали: "Якщо віддаватися повітрю, можна осідлати його" [1: 364].

Назва роману "Смоляне Опудалко" [3] відсилає читача до стародавньої негритянської казки про довірливого Братика Кролика, який піймався на приманку, хитромудро зліплену Братиком Лисом.

Сюжет розгортається на екзотичному острові, який купив цукерковий король Валеріан Стріт. Острів, як і багатий маєток, постає як фізично відчутний мальовничий куточок у Карибському морі. Він наче впливає зі спекотного марева, яке спотворює обриси предметів та призводить до омани почуттів у краю переказів та легенд.

Одна з них розповідає про перших американських рабів, яким поталанило вижити під час корабельної аварії. Разом з кіннями вони дісталися суші та були зачаровані благодатною землею. І з давніх-давен вони чорні, голі, осліплені, які бачать лише внутрішнім оком, скачуть верхи вдень і вночі крізь вологі зарості, створюючи ланцюг гір, які біжать-біжать. А вершники скачуть-скачуть, у нікуди.

Хоч є і інша легенда. З переказу білих старожилів це пасмо гір є стрункою кавалькадою блискучих європейських офіцерів.

Сходження та розходження двох версій легенди породжує двомірність світу в романі, існування взаємовиключаючих елементів. Це розрізнення присутнє на всіх рівнях – сюжетному, ідейному, лексичному, де перетинаються літературна вишуканість та жаргон.

У маєтку міліонера Стріта чекають на приїзд сина. Та Майкл – відрізана скибка. Від відмовився від батьківського спадку та живе в індійській резервації, допомагаючи бідним.

Замість сина в маєтку з'являється Син. Це Уільям Грін. Останні вісім років він поневіряється, втікаючи від зради коханої, міняє прізвища та документи, хоч пам'ятає рідне село, де "хазяйнували товсті негритянки у біло-сніжному вбранні – там було сухо, зелено і спокійно" [3: 49].

У маєток він потрапив випадково, у пошуках їжі. Вночі від блукає кімнатами, всі сплять, а він вдивляється у сні сплячих. Зненацька захоплений у кімнаті білої леді, Син раптом стає гостем у маєтку на потіху та забаву навіженого хазяїна. Старий порядок у маєтку порушено, а господар поступово починає карати себе за черствість та байдужість до свого сина, інших оточуючих. Хоч він і благодійник. У маєтку живе його протеже, молодда жінка Джейдін, яка закінчила Сорбону з курсу історії мистецтва на кошти Стріта, зробилася популярною моделлю. Вона відчуває себе самотньою та несправжньою. Спочатку налякана появою Сина, вона раптом відчувала тягу до нього та вирушила з ним на пошуки його родового коріння. Це виявилось для неї жахом. Вона тікає назавжди в Париж. Син марно шукає Джейдін, і тоді сам зникає в гори, у легенду, у безвість, туди, звідки він з'явився на острові. Недаремно стара ворожка на початку сюжету впізнала в ньому одного з прадавніх сліпих вершників, який спустився з гір.

Т. Моррісон надзвичайно переконливо експонує передісторію та психологію героїв, розглядаючи їх життя через нічне існування, тяжкі сні, невиразні тривоги та передчуття. Це створює драматичний розвиток персонажів та сюжетної лінії. Складний конфлікт висвітлює ряд соціальних, етнічних і психологічних проблем. І Майкл, і Син – це бунтарі молодого покоління. Вони не бажали жити за правилами гри у респектабельність та порядність, насправді сповідуючи лицемірство та фальш. Син є людиною без прав, він існує без правил, не маючи ні дому, ні власності. Тому вибрав самоту. Він належить до тих багатьох людей, які ніде не числяться, не значаться. Освічена та художньо обдарована Джейд теж не знаходить собі місця у респектабельній Америці. Вона і є "Смоляне Опудалко", виліплена білим багатієм (Валеріаном Стрітом) для того, щоб заманити у пастку (Системи) необачного Братика Кролика (Чорного), який нахабно з'їв у хазяїна два качани капусти. Так Син інтерпретував стару казку.

Виявляється, що для негра є лише один шлях – цілковита адаптація до суспільства з його умовами расової, економічної та культурної роздільності. Тобто дорога в нікуди.

Споконвічна для негрів Америки тема створює і сюжет роману Т. Моррісон "Улюблена" [4]. Негритянське повір'я стверджує, що душі померлих залишаються поряд з живими, поки живі пам'ятають тих, хто пішов. Перевтілюючись у привиди, померлі не покидають своєї оселі, а з'являються юродивими або ж божевільними. Присутність їх невидима, але вони нагадують про себе кожного разу, коли відбуваються важливі події в родині. І доки рід існує, забуття не загрожує душам померлих. Забуття, непам'ять є знаком згасання роду.

Багато років після страшної смерті дворічної доньки в будинку 124, де жила Сет, рабіння-втікачка, з'являється загадкова молода жінка, яка, за її словами, вийшла з води. Вона називає себе іменем, яке Сет викарбувала на могилі своєї доньки майже двадцять років тому – Улюблена. Жінка, очевидно, пережила жахливе лихо, яке перетворило її на втілене страждання. Це відчувається в її манері говорити, містичних осяяннях, у непереборному страху перед "людьми без шкіри". Так вона сприймала білих, які спричинили їй смертельний біль і нескінченні страждання.

Потрапивши до будинку 124 у передмісті Цинцинатті, звідки нещодавно вигнали дух убитої 18 років тому дочки Сет, Улюблена відчула себе вдома. Досі вона була бездомною. Її переслідують жахливі спогади про темне, холодне місце, де її залишили саму; незнайомі обличчя, які плавали навкруги, чоловіки "без шкіри", які запам'яталися їй своєю жорстокістю та брутальністю. Увесь час її вабило невиразне жіноче обличчя, яке колись їй посміхалось. З ним були пов'язані теплі та милі спогади, які все вислизали, зникали. Із цим обличчям було

пов'язано і щось жахливе, трагічне. І Улюблена повинна була знайти це обличчя, місце, до якого вона належала, дізнатися все про себе. У будинку 124 вона відчула саме те, що вона шукала. Тут вона знайшла той космос, який упорядковував її життя після всіх насильств, гвалтувань та утрат.

Поступово Улюблена заволоділа серцями та душами Сет і Денвер і перетворилася у руйнівну силу, яка вимагала каяття, розплати за муки та біль, які вона пізнала. Бажання догодити, відчуття вини перетворили життя Сет на примару, де не було місця фізичному, матеріальному. Вона тихо згасала. Порятунком прийшов від громади жінок. Дізнавшись, що минуле увірвалось у сучасне життя та поведилося нахабно, вони об'єднали свої уміння, зусилля та з допомогою містичних заклинань змусили минуле повернутися назад. Улюблена розсіялась, зникла у напрямку річки, звідки вона вийшла.

Стосунки Улюбленої та інших героїв роману мають сприйматися не в повсякденному їх прояві, а метафорично. Для Сет сутність цих взаємин у тому, щоб примиритися зі своїм сумлінням, яке не заспокоює ніякі послання на вимушеність вчинку (дітовбивство). Для Денвер це подолання внутрішньої жертвовності, яка стала її гіркою долею. Улюблена – це втілення болю та марних сподівань на те, що людині дано виправити наслідки катастроф, подібних на ті, що перетерпіла і Сет, і Улюблена.

Головний план у романі – це справжність страждань. Їх автентичність беззаперечна чи то в зображенні алегорично-фольклорної фігури Улюбленої, чи коли йдеться про Сет, її доньку Денвер, її свекруху Бебі Сагз – святу, чи інших героїв у романі. Соціальні умови життя перетворюють страждання на повсякденні, що спричиняє жорстокі деформації природних взаємин і самої особистості.

Історичне тло в романі відтворено пластично та багатопланово. Громадянська війна (1861–1865) гранично загострила протиріччя, які одвічно визначали долю негрів у Америці. Та саме метафізичний план роману автентично та щиро передає загостреність конфлікту, роздуми про сутність буття, духовний образ народу. Алегорії, образи метафоричного характеру щедро розсипані в романі Т. Моррісон. Письменниця черпала з цього багатого джерела і в попередніх романах. Та "Улюблена" найбільш органічно об'єднує образність і алегорію. Цей вражаючий синтез включає специфічні прикмети негритянського світосприйняття, невід'ємні від нього дива, віру в закляття, магію, міф. Саме ці елементи надають життєвості Улюбленій. Головний художній ефект роману полягає у відкритості художньої умовності образів, яка поєднується з бездоганною точністю зображення історії.

Аура міфу повиває Милій Дім (Sweet House), маєток рабовласника м-ра Гарнера, де живуть герої роману під час їх передісторії. У Милому Домі сповідують "іншу модель рабства" [4: 18]: хазяїн охоче радиться з ними у справах, чоловікам дозволяється мати зброю при собі, хазяїн дозволив одному з них викупити матір з рабства, сам відвіз її у безпечне місце та влаштував у будинку білого. Хазяїн гордо називає своїх рабів чоловіками. Ця плантація – рай. М-р Гарнер – бог у своєму раю, який зветься Милій Дім (так само, як Валеріан Стріт у "Смолянському Опудалку", котрий запрошує Сина на обід у свій світ, де він, граючись, створює долі своїх підлеглих). М-р Гарнер перетворився на загрозову загалом для своїх сусідів, які не раз побивали його за сміливість та виклик системі і врешті застрелили. Та він залишається взірцем справедливості і людяності для колишніх рабів Милого Дому, який перетворився на пекло з появою нового хазяїна.

М-р Гарнер не єдина надзвичайна особистість у Милому Домі. Не менш легендарні своїм щоденним героїзмом раби-чоловіки. Вони виявляють високе благородство, коли впродовж року дають можливість єдиній дівчині-рабині Сет зробити свій вибір поміж ними, хоч кожен з них спрагло жадав її. Вони вибрали шлях людяності та благородства у світі, який дозволяв жити за законами насильства та звірств.

Справжньою легендою серед них є Сиксо. Таємниче відчувається в його імені. Шкіра кольору індиго та його вогняно-червоний язик додавали загадковості до його походження [4: 21]. Він був зрідений з природою та поважав дух померлих, знав х мову. Героїчною була і його відданість жінці, яка жила за 35 миль від Милого Дому. Його сміливість і почуття власної гідності дозволили йому спокійно пояснити новому хазяїну, що шмат м'яса він не вкрав, а запікав його, щоб з'їсти і тим покращити власність хазяїна, "Сиксо сіє жито, щоб збільшити шанс високих цін. Сиксо обробляє і годує землю, яка дає вам вищий урожай. Коли Сиксо поїсть, він буде краще працювати на вас" [4: 190]. Його непоборний дух співав і сміявся, коли його тіло палало на вогні лінчування.

Сет, проте, має найбільше право на статус легенди. У ній є щось вище, піднесено-витончене, що вирізняє її, наймолодшу, серед усіх інших. Це відчувається в її королівській постаті, її незглибимих очах, в її умінні контролювати себе, гідно сприймати раптове та надзвичайне, включаючи смерть. Ці якості надали їй мудрості та мужності врятувати чотирьох своїх діток, "моє найкраще, найдорожче" [4: 165] та себе з рабства, коли чоловіків-рабів було схоплено, спалено, покарано, знівечено.

Домінуючим міфом є Улюблена. Вона є дух минулого, невловимий та нелюбий, який вимагає, щоб його пам'ятали, називали його ім'я, любили. І нагадує, що людяність, гідність, любов та пам'ять не дозволять страшному минулому впливати на життя.

Приналежність до легенди, героїчність виявилися притаманними рабам, які жадали жити вільно. Це було надзвичайно. Милій Дім та його мешканці споріднені з міфом і легендою. Цей рай було зруйновано, коли новий господар почав учить рабів жити по-новому і виправляв "помилки" м-ра Гарнера батогами, вудилами та вогнем [5].

Тема імені, тобто встановлення національної та індивідуальної самотності людини, – одна з центральних у творчості Моррісон. Епіграфом до роману "Пісня Соломона" "Нехай батьки поринуть угору, а сини дізнаються свої імена" натякає на одвічний пошук неграми своєї ідентичності, самотності, самосвідомості. За словами Цирцеї, "білі люди давали імена неграм, як скаковим коням [1: 264]. Навіть у "раю" Милого Дому всі чоловіки-раби були Полами – А, В, С, D. Таке знеособлювання індивідуальності тяжіло над ними і визначало їх самовідчуття. Абсурдне ім'я Померів і те, як дід майбутнього клану отримав його, свідчить про зневагу до людини міс-

це якої визначав хтось більш значущий у житті. Ім'я тітки Молокососа також має історію. Неписьменний батько дівчинки навмання тикнув у Біблію та вибрав ім'я, на його погляд, вишукане та значуще – Пілат. Його всі відмовляли, мовляв, для дівчинки воно не годиться. Тітка Пілат у романі "Пісня Соломона" – єдиний привабливий образ. На відміну від інших Померів, вона сповнена любов'ю до життя, до людей. Вона мужня фантазерка, яка вміла літати, не відриваючись від землі. Мати Сет, мужня рабиня, яка викидала своїх новонароджених, бо вони були плодом насильства білих. Але вона залишила дівчинку, бо пам'ятала її батька, єдиного, хто її обіймав. Вона назвала дочку Сет, тобто "призначена", "подарована" [2]. Це ім'я виявилось багатозначним та найкраще відбиває мужність, героїзм, відданість персонажа, як і страждання, здатність кидати виклик злу та болю [6: 76]. Бебі Сагз горда тим, що носить ім'я свого чоловіка, єдина, кого не кличуть "Джені", як кожную чорну жінку. Улюблена наполягає "Назви моє ім'я" [4: 117], бо це єдине, що може утримати її в реальності, до якої вона так болісно прагнула належати. Епіграф до роману рекламує героїню та пояснює сутність подій у романі: "Назву Своім народом не людей Моїх і не улюблену – улюблену" [2].

Романи Тоні Моррісон вирізняються багатством літературних та лінгвістичних засобів вираження, що сприяє глибокому проникненню в історико-культурний дискурс. Майстерне переплетіння імпліцитних та експліцитних структур справляє надзвичайне враження. Ідея оновлення минулого, віднаходження особистості та приналежності створюють тематичність, виразність та текстуальну методологію.

Міф як найдавніша форма життєво-чуттєвого існування дійсності лежить в основі всіх романів Тоні Моррісон. Посилення міфологічного аспекту переосмислення буття, історико-культурного та соціального минулого створює ефект реалістичності та достовірності. Письменниця вважає саме міф, фольклор найдостовірнішим проявом та свідцтвом реальності. І це є одним з характерних прийомів майстерності Т. Моррісон.

Міф домінує над текстом. Міф оцінює історію написану і усну, відчутну і приховану. Але цей улюблений Т. Моррісон засіб має місце не лише у оповіді на пріоритетні теми афро-американської літератури – расового та соціально-культурного утиску. Від залишається головним у зображенні особливостей негритянського менталітету, світосприйняття громади та багатьох персонажів. Досконалість у володінні міфом як літературним засобом очевидна у романі "Улюблена".

Проблема часу є однією з визначальних для розуміння характеру реалізму та творчої манери Т. Моррісон. Час постійно двоїться, збігається. Сучасне пізнається через минуле, яке живе і керує сучасним. Час у романі "Блакитні очі" вимірюється порами року [7: 110]. Час Сули визначається роками, та він скінчився на землі, але й після її смерті ми чуємо, як вона говорить своїй подрузі Нел, що вмирати зовсім не болісно. Її голос живе, знаходиться з Нел, з читачем, долаючи виміри простору й часу, як і її бажання поділитися своїм знанням, осянням та розповіді про це всім [8: 149].

Миттєво минуть роки з життя громади та суспільства в романі "Пісня Соломона". Вони позначаються лише окремими ознаками: 1931 – народився Мейсон Помер, хтось проклинає цей світ, хтось помирає; 1936 – "Велика депресія" позаду; 1945 – дід Помер процвітає, хоч і розуміє, що великого шматка від пирога йому, негру, не дістанеться; 1953 – неспокій у негритянських кварталах. Ближче до 1960-х років час помітно уповільнюється і виникає інший час – він плине назад, у минуле.

Для Цирцеї (повивальної бабки, яка прийняла на світ усіх Померів) час не існує взагалі. Вона кидає виклик часу, виказує йому відкрити непокору. Скільки ж їх, років, минуло? Це нематеріально [1: 49]. Важливо те, що вона пережила сам час, щоб забезпечити Молокососу можливість встановити свою приналежність, знайти себе.

Хоч загострення подій та умов у 60-х роках виводять Молокососа з його інфантилізму, та час давно вже не існує і для нього. Бо в цьому житті у нього небезпечне місце, що руйнує його дух та спонукає шукати місця у живильному минулому. Він розчиняється у часі і там знаходить себе [1: 362].

Міф для Тоні Моррісон є метафорою відмови від часу. Функція міфу полягає у тому, щоб відновити поетику життя та слова, загублену у процесі розвитку суспільства. Минуле та сьогодення неподільні, і завдання метафори – перебороти дисонанс часу.

Проблемний спектр романів Т. Моррісон широкий. Літературне та лінгвістичне багатство, різнобарвність та багатоплановість персонажів у романах письменниці є невичерпним джерелом не лише насолоди ті пізнання світу, але й детального вивчення. Це є естетичне явище, яке розвивається. Світ Моррісон необхідно досліджувати як художню реальність – унікальну, самобутню, багатогранну. Це дає привід стверджувати, що твори Тоні Моррісон, її художні здобутки потребують глибокого та ретельного вивчення.

П е р с п е к т и в н і с т ь систематизації та ґрунтового аналізу цього видатного явища ХХ століття очевидна. Своєрідність побудови романів, оптимізм, відкритість художніх образів та кінця романів, циклічність оповіді та перехід у контрапункт, проблеми мови, символів та багато інших чекають на своїх дослідників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Morrison, Toni. Songs of Solomon. The Milennium Library. – 1995. – 363 p.
2. Біблія. III Книги навчальні поетичні. 5. Пісня над піснями. – 935 с.
3. Morrison, Toni. Tar Baby. – N.-Y.: Alfred A. Knopf. – 1981. – 306 p.
4. Morrison, Toni. Beloved. – Plume: Penguin Books. – 1998. – 275 p.
5. Andrews W.L. and McKay N.Y. A Casebook, Tony Morrison's Beloved. – Oxford University Press. – 1999. – 223 p.
6. Подкоритова О.П. Student's Guide. – Житомир: Вид. ЖДПУ, 2004. – 128 с.
7. Morrison, Toni. The Bluest Eye. – N.-Y.: Pochet Books. – 1970. – 160 p.
8. Morrison, Toni. Sula. – N.-Y.: A Plume Book. – 1982. – 174 p.

Матеріал надійшов до редакції 27.03.2005 р.

Подкоритова Е.П. Особенности мифологического реализма в творчестве Тони Моррисон.

В статье рассматриваются особенности мифологического характера реализма в произведениях Тони Моррисон. Делается попытка определения общественно-культурной основы реализма в романах писательницы.

Podkorytova O. P. Peculiarities of mythological realism in the novels by Toni Morrison.

The article deals with the study of peculiarities of mythological realism in the novels by Toni Morrison and attempts to determine the socio-cultural basis of realism in the writer's novels.